

1. BARBARZYŃSKA EUROPA – NOTATKA

1. Plemiona germańskie.

a) były niezbyt liczne – najliczniejsze – kilkadziesiąt tysięcy wojowników,

b) organizacja:

- **ting (wiec)** – zgromadzenie wolnych mężczyzn (wojowników); miało największe znaczenie:
 - ✓ miał kompetencje prawodawcze, sądowe
 - ✓ wybierał wodza = króla,
- **król** – był wybierany przez wiec
 - ✓ początkowo był to tylko wódz wybierany na okres wyprawy wojennej; z czasem wykształciła się funkcja monarchy,
 - ✓ jego władza była ograniczona przez wiec i arystokrację,
 - ✓ stał na czele drużyny wojów; jego pozycja często zależała od wygranych kampanii wojennych,
 - ✓ dochody królów pochodziły z posiadłości i łupów wojennych
- **arystokracja** – przedstawiciele najstarszych rodów; cieszyli się prestiżem a król musiał się liczyć z ich zdaniem,
- **drużyna** – miała prawo do regularnych darów i udziału w łupach wojennych

c) od V w. plemiona germańskie ulegały chrystianizacji. Przyjmowały głównie religię ariańską

d) plemiona germańskie nie były jednolitymi wspólnotami pod względem językowym i etnicznym,

e) o przynależności plemiennej decydowało: udział w armii, podporządkowanie się wodzowi, przestrzeganie praw plemiennych

f) niektóre plemiona germańskie utworzyły swoje państwa w V i VI w.

g) większość plemion uległa asymilacji z ludnością rzymską ; wyjątek stanowili Anglowie i Sasowie

2. Królestwa barbarzyńskie w V i VI w.

a) **proces tworzenia państw barbarzyńskich na rzymskim terytorium**

- 1) królowie germańscy konfiskowali majątki dawnej arystokracji rzymskiej na podstawie prawa o sprzymierzeńcach (przepisy dotyczące kwaterunku) – od 1/3 po cały majątek ,
- 2) z ziemi wypędzano właścicieli pozostawiając chłopów, którzy mieli pracować na ziemi,
- 3) zajęte obszary dzielono na mniejsze,
- 4) przekazywano ziemię współplemioncom w dziedziczne posiadanie,
- 5) ziemie przekazywane współplemioncom zwalniano z podatków,.

b) **państwa germańskie, które powstały na w granicach dawnego cesarstwa rzymskiego**

Państwo	Okres istnienia	Obszar
Królestwo Wizygotów	467 – 711	Hiszpania
Królestwo Swewów	do 586 r.	Portugalia
Królestwo Burgundów	443 – 534	Burgundia
Królestwo Ostrogotów	493 – 555	Italia, Dalmacja
Królestwo Wandalów	439 – 534	Afryka Północna
Królestwo Franków	496 – 843	Galia
Państwo Gepidów	456 – 567	Rumunia

c) **cechy państw barbarzyńskich:**

- podstawą rządów była armia, która stanowiła nadrzędna administrację,
- oddziały wojskowe stacjonowały we wszystkich strategicznych miastach; ich dowódcy stawali się namiestnikami zarządzającymi danym obszarem,
- namiestnicy kontrolowali rzymską administrację cywilną, którą pozostawiono (instytucje, lokalne władze miejskie)
- rzymska administracja w państwach barbarzyńskich zajmował się:

- ✓ pobieraniem podatków,
- ✓ zarządzaniem miastem – rozwiązywała problemy codzienne,
- ✓ sądownictwem – mieszkańców nadal obowiązywało prawo rzymskie (wyjątkiem państwo Ostrogotów w Italii).

d) Germanie, a ludność rzymska w państwach barbarzyńskich:

- Germanie stanowili mniejszość – kilka procent ogółu mieszkańców, a relacje pomiędzy ludnością rzymską a germańską cechowała wrogość,
- Germanie żyli w separacji od ludności rzymskiej,
- mieli odrębne prawo od Rzymian, mieli własne sądy
- różnili się obyczajami – nie byli w stanie przyjąć cywilnej, arystokratycznej kultury rzymskiej, która opierała się głównie na literaturze – Germanie nie umieli czytać i pisać.
- różniła ich religia – Rzymianie byli chrześcijanami (katolikami) podczas gdy Germanie byli chrześcijanami wyznającymi herezję Ariusza (arianami). Często prześladowali katolików, odbierali im świątynie, rabowano księgi czy wypędzano duchownych. Wyjątek – Frankowie (przyjęli katolicyzm), Anglowie i Sasi.
- nastąpił upadek arystokracji rzymskiej – większość zginęła, pozostałym zabrano majątki i ją zdegradowano. Skutkiem był upadek miast. Plemiona barbarzyńskie ceniły sobie ziemię, która była dla nich największą wartością. Miasta popadały w ruinę.

e) Ostrogoci w Italii za panowania króla Teodoryka Wielkiego postępowali inaczej:

- przydzielił Ostrogotom północną część Italii by nie dochodziło do wywłaszczeń ziemi,
- narzucił wszystkim mieszkańcom jednolite prawo,
- utrzymywał dobre stosunki z biskupami i papieżem nie chcąc napięć religijnych
- chciał

4. Upadek państw barbarzyńskich w VI – VIII w..

- a) w pierwszej połowie VI w. państwo Wandalów i Ostrogotów zostały podbite przez **Cesarstwo Wschodniorzymskie**, które odzyskało Italię i północną Afrykę,
- b) w drugiej połowie VI w. **Longobardowie** podbili większość Italii zakładając **Królestwo Longobardów** ze stolicą w Pawii. Cesarstwo Wschodniorzymskie utrzymało jedynie część ze stolicą w Rawennie – tzw. **egzarchat raweński**
- c) **Frankowie** wyparli Wizygotów z Galii i podbili państwo Burgundów. Wizygoci nadal mieli swoje królestwo w Hiszpanii. W VIII w. podbili Longobardów włączając w swoje granice ich państwo. Podbili również egzarchat raweński i utworzyli tam Państwo Kościelne, które przekazali papieżowi.
- d) Arabowie w VII w. podbili Afrykę Północną, a w VIII podbili Państwo Wizygotów w Hiszpanii.
- e) państwami germańskimi, które przetrwały były drobne państwa anglosaskie oraz państwo Franków.

5. Kościół na przełomie epok.

- a) Kościół był jedyną instytucją, która przetrwała upadek cesarstwa zachodniorzymskiego.
- b) Podczas wędrówki ludów wzrósł autorytet biskupów, ze względu na:
 - upadek administracji rzymskiej,
 - reprezentowanie ludności w rozmowach z barbarzyńcami,
 - łagodzenie konfliktów między mieszkańcami a plemionami barbarzyńców,
 - dbanie o zaopatrzenie miast i ich mieszkańców,
 - utrzymywanie akweduktów, zbieranie podatków
 - upowszechnianie kultury i oświaty.
- c) Kościół był jedyną instytucją, w której wykształceni potomkowie rzymskich rodów arystokratycznych mieli szansę na karierę polityczną. Działalność wybitnych jednostek przyczyniła się do wzrostu roli kleru w średniowieczu.

6. Religijna i cywilizacyjna rola klasztorów

a) Początek średniowiecza określa się mianem wieków ciemnych. Zanikła wówczas kultura miejska.

Najważniejszymi ośrodkami życia społecznego stały się klasztory

b) Klasztory funkcjonowały według spisanych zasad. Członkowie wspólnoty klasztornej odprawiali modły i **prowadzili działalność intelektualną polegającą na:**

- kopiowaniu ksiąg łacińskich w skryptoriach,
- tłumaczeniu dzieł greckich autorów,
- kompletowaniu i udostępnianiu literatury antycznej – tworzone biblioteki przyklasztorne,
- rozwijaniu umiejętności czytania i pisania.

Wzorem stał się klasztor w Vivarium w Kalabрії założony w VI w. przez Kasjodora, który ułożył program studiów wzorowany na rzymskiej edukacji. Działalność intelektualną uznawano w klasztorach za uświęcającą pracę, dzięki której lepiej pozna się Pismo Święte.

c) klasztory w Europie Zachodniej przyjmowały różne reguły zakonne. Najpopularniejsza stała się **reguła benedyktyńska**, której twórcą był św. Benedykt z Nursji. Założył on pierwszy klasztor benedyktynów na górze Monte Cassino. O jego popularności zdecydowały następujące czynniki:

- reguła była jasna i precyzyjna,
- nie kładziono nacisku na ascezę,
- wspólnoty benedyktyńskie były niezależne od siebie,
- na czele klasztoru stał wybierany dożywotnio opat, który miał ściśle określone uprawnienia,
- mnichów obowiązywała stałość miejsca – od złożenia ślubów zakonnych musieli przebywać aż do śmierci w jednym klasztorze,
- podział zajęć w klasztorze był wyważony – modlitwa liturgiczna, lektura, praca fizyczna i odpoczynek.